

Till slätter- blommans lov

MATS RYDÉN

I den svenska naturen finns det örter som blänker klarare än andra. Hit hör slätterblomman *Parnassia palustris* med sina porslinsvita blommor.

I somras såg jag den, under några solbelysta augustidagar, kring Abisko i hedbjörskogen, invid färgrika kråkrismattor och som granne till den lapska alprosen. I det vidgade blickfånget reste sig den välbekanta Lapporten.

Slätterblomman är ett sensommarsmycke, ”höstens budbärare”, som Linné skriver i sin svenska flora. Linné noterar i sin flora namnet slätterblomster från Uppland, men föreslår inte något riksgiltigt namn som han annars rätt ofta gör. Varianten slätterblomma är belagd redan på 1700-talet.

Ett annat namn på slätterblomman är hjärtblad (med varianterna hjärtblomma och hjärtblomster) uppmärksammat av bland andra Linné. Namnen, med motsvarigheter i tyskan, syftar på de hjärtlika bladen.

Efter det heliga berget Parnassos i Grekland kallade tidiga botanister en växt (dock inte vår ört) *Gramen parnassi* eller *Gramen parnassium*, varav släktet *Parnassia*, givet av Linné. Det engelska standardnamnet för slätterblomman är Grass of Parnassus. Släktet *Parnassia* omfattar globalt omkring sjuttio arter.

Om slätterblommans särdrag i fråga om cytologi, morfologi, taxonomi, ekologi och utbredning i tid och rum kan vi läsa i Ulla-Maj Hultgårds avhandling ”*Parnassia palustris* L. in Scandinavia” från 1987.

I boken ”Utkast till svenska växternas naturhistoria” (1867–68) skriver C. F. Nyman om slätterblomman att ”enligt DYBECK begagna landflickorna kronbladens saft till ögonvatten, särdeles i Vermland, men icke endast såsom medel mot

Slätterblomma *Parnassia palustris*.

Ur: J. W. Palmstruch, Svensk botanik, del 3, 1804.

svaghet i ögonen, utan äfven och förnämligast i den öfvertygelsen att desamma dermed kunna förskönas”. Nyman tillägger, sant nog, att ”denna tro är väl icke utan samband med begreppet Hjärtblomma”. Detsamma gäller Linnés uppgift om att växten används mot hjärtbesvär.

Örten är fotogenisk, bildvänlig. Redan i Palmstruchs ”Svensk botanik” från tidigt 1800-tal framtonar den med säregen skärpa.

Mats Rydén är professor emeritus i engelska och har bland annat skrivit ett flertal essäer i SBT om växternas namn samt gett ut boken Botaniska strövtåg.

Adress: Tjudervägen 15, 756 47 Uppsala